

OSMAN ÇAKMAKÇI

Yaşamanın
İmkânsızlığı
Üzerine
Bir Diyalog

3. BASIM

Remzi Kitabevi

OSMAN ÇAKMAKÇI 1965 yılında Trabzon'da doğdu. Babası ayakkabı tamircisiydi, annesi ev kadınıdır. İstanbul Darüşşafaka Lisesi'nde parasız yatılı okudu (1976-1984). Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden (1984-1989) sonra, İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1989-1995). İlk şiiri 1982 yılında yayımlandı. Daha sonra *Yeni Yaprak*, *Geniş Zamanlar*, *Hürriyet Gösteri*, *Stüdyo İmge*, *Virgül*, *Cumhuriyet Kitap*, *Sombahar*, *Ludingirra*, *Kitaplık*, *Göçebe*'nin de aralarında bulunduğu çok sayıda dergide yazı ve şiirleri basıldı. *Radikal* gazetesinde ve pazar eki *Radikal İki*'de daha çok kitap yazılarıyla görüldü. *Yeryüzü Düşleri* (1989-1990), *Göçebe* (1995-1998), *Haşhaşı* (2010), *Duygu Çağı* (2016) ve *Pathos* (2019-2020) dergilerini yayımlayıp yönetti. Açık Radyo'da 'Açık Dergi' programı içinde *Kitap Kullanma Kılavuzu*'nu yaptı (1999). Yayınevlerinde editörlük yaptı. *BirGün* ve *Karar* gazetelerinde haftalık kültür politikası yazıları yazdı. İstanbul'da yaşıyor.

Yayımlanmış Kitapları: *Zakkum Avı* (Şiir, İskenderiye Kütüphanesi, 1991), *Uçuşan Ağaç* (Şiir, Göçebe Kitapları, 1996), *Köryazı* (Şiir, Telos, 2005), *Bir Hiçlik Anatomisi* (Toplu Şiirler, Avangard, 2011), *Oğul* (Şiir, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2019); *Aşağılık Sanat* (Poetika, 160. Kilometre, 2012), *Konuşmanın İmkânsızlığı Üzerine Bir Diyalog* (Diyalog, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2015), *Ezeli İhanet* (Deneme, 1984 Yayınları, 2018), *Radikal Kitaplar* (Deneme, VakıfBank, 2019), *Bozkırdan İşaretler* (Poetika, Ketebe Yayınları, 2022).

OSMAN ÇAKMAKÇI

Yaşamanın
İmkânsızlığı Üzerine
Bir Diyalog

Remzi Kitabevi

YAŞAMANIN İMKÂNSIZLIĞI
ÜZERİNE BİR DİYALOG / Osman Çakmakçı

© Remzi Kitabevi, 2023

Her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Editör: Öner Ciravoğlu
Düzeltili: Sevrin Uysal
Kapak resmi: Mustafa Horasan
Kapak düzeni: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-2153-1

BİRİNCİ-İKİNCİ BASIM: İş Kültür Yayınları (2021-2022)
ÜÇÜNCÜ BASIM: Remzi Kitabevi, Ağustos 2023

Kitabın basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi
4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul
Sertifika no: 44903 / Tel (212) 629 0615

*Ne zaman ihtiyacım olsa yanımda duran,
varlığına çok alıştığım kadim dostum,
çocukluk arkadaşım Ender Karaca için...*

GÜN GECEDEDEN BÖYLE KOPUYOR İŞTE. Şafak gecenin bağ-
rından söküyor. Gün dağların ardından, şu akmakta olan ır-
mağın yüzünde ağarıyor. Evet, gün, kelimenin tam anlamıyla,
doğuyor. Bir annenin doğuruşu gibi usul usul, acı çeke-
rek, sancılanarak ve en sonunda bir batında doğuruyor günü.
Gün gecenin rahminden itilerek sökülüyor. Hem ses, hem
nefes, hem de cesametle var oluyor. Ölmekte olanlar yeniden
canlanıyor, uyanıyor, can ve vücut kazanıyor. Canlılık mucizi-
zevi, akıl sır ermiyor, bir zamanlar yok olan, yokluk olan, hiç
düşünülmemiş ve görülmemiş olan nasıl oluyor da var olu-
yor? Yokluk nasıl oluyor da içinde varlığı taşıyor? Hiçlikten
nasıl varlık doğuyor? Karanlık aydınlanıyor. Demem o ki, bir
zaman önce karanlık içinde biçimsiz olan, sonra ağaran gün-
le birlikte biçimleniyor, varlığa bürünüyor.

Bak görüyor musun, ağaran günle birlikte etraf biçimlen-
di; göğe uzanan dağlar hacim kazanıyor, tepelerindeki kar-
lar yükselen güneşle ışıldıyor, dere sesini buluyor (ses ve ko-
ku günle birlikte peyda oluyor), kıyıları çarparak sazlıkların
içindeki kurbağaları ıslatıyor, onlara yaşam veriyor, ağaçlar
sıra sıra, düzenli düzensiz beliriyor, diplerine gölge sunacak-
lar, dereye balıklar zıplıyor, balıkçıların oltalarından kurtu-

lamayacaklar, ağa düşecekler, rüzgâr yaprakları hışırdatıyor, ovada başaklar esen rüzgâra boyun eğiyor, eğiliyorlar, bak şurada, tek başına duran dağ, nasıl da bütün bir yaşamı imliyor; yalnız, tek başına ama sabırla duruyor, başında duman, kahır, kimsesizlik, kendine mahkûm dağı varoluş zincirinden koparıp ayırıyor. Dağlar ve ağaçlar düşünür; onlar olmasalardı varoluşun nedensel zinciri devam edemezdi. Onlar dünyanın bekçileridir ve beşeri anlamlandırır. Ovanın uçsuz bucaksızlığının ortasında dikilen bu sükût içindeki dağ, anlamın fıskırışıdır. Çiçekler yaşamın delili ve hıçkırışıdır. Öyle varlıklardır ki onlar, anlamın gerçekliğinin ve nedenselliğinin ispatıdır. Anlam nasıl var oluyor? Varlığın anlamı ve tezliği nedir? Nasıl cesamet kazanırlar ve biz insanları kendilerine dair nasıl ikna ederler? Anlam, ovanın ortasında birdenbire yükselen şu dağ gibi, aktıkça yolunu bulan şu ırmak gibi ansızın ve beklenmediktir. Birden ortaya çıkar. Rastlantısaldır. Açıklanamazdır. Zaaf içindedir.

Günün geceden doğuşuna akıl sır ermiyor. Gün gecenin içinden doğduğunda anlam idraki kendini feshediyor. Yaşamın, varlığın ilk infilak ettiği anın akılla kavranamıyor oluşu, açıklanamıyor oluşu onu birtakım efsanelerle açıklama çabamıza izah edilebilir bir gerekçe oluşturuyor. Anlam, ona vehmettiğimiz hikâyelerde, bizim tarafımızdan hiçlikten varlığa çıkarılıyor. Varlık karanlıksa eğer, anlam günün geceden doğuşu gibi varlığa dayandırılarak varlıktan, yani tanımlanamaz olandan doğuyor. Anlam karanlıkta olanı aydınlatıyor. Ama belli bir açıdan. Ve kısmen. Hiçbir zaman bütünüyle değil.

*“Yaşam acıyla doğuyor.
Bebek doğunca ağlıyor, ilk defa
dünyayla karşılaşırken ağlıyor.
Anne haykırarak, acı çekerek
doğuruyor; canından can çıkarıyor.
Varlık acı içinde vücut kazanıyor.
Çiçekler bile acıyla açıyor.”*

Yaşam acıyla doğuyor. Bebek doğunca ağlıyor, ilk defa dünyayla karşılaşırken ağlıyor. Anne haykırarak, acı çekeerek doğuruyor; canından can çıkarıyor. Varlık acı içinde vücut kazanıyor. Çiçekler bile acıyla açıyor. Canlılar acıyla ürüyor. Kökeninde acı olan varlık nasıl olacaktı da acıdan uzak bir neşeye kavuşacaktı? Temelinde nüfuz edilemez bir anlamsızlık olan canlılık, nasıl olacaktı da anlama kavuşacaktı? Varlığın kendi içinde anlama ihtiyacı yoktur; insan var olunca anlamı gereksinmiştir ve insan varlığa anlam verince varlığın anlamı olmuştur; demek ki varlık insandan önce anlamla ilişkisizken, insandan sonra insan tarafından isnat edilen anlama kavuşmuştur. İnsan anlam verdiği göre insanın verdiği başka kendi başına anlamlı bir varlık yoktur. Anlam keyfidir ve bir kökene bağlı değildir. Tesadüfidir. Öyleyse yaşamın ta en başından kökeninde anlamsızlık ve acı vardır.

“Yaşamın bir anlamı yok derken, sanki konuşmaya başından değil de ortasından başlıyormuşsun gibi. Hâlbuki bir başlangıçtan başlamak gerekmez mi?”

“HAYIR, HİÇ DE DEĞİL. Hatta bilakis öyle olmamalı. Akan bir suya elimizi daldırdığımızda avucumuzda biriken su gerçekten de avucumuzda birikmiş olması gereken sudur. Tıpkı elimizi suya daldırmamız gibi konuşmanın da başını atmalı, ortadan başlamalı. Zira başlangıç, devamı ve sonu önceden belirler. Hâlbuki ben önceden belirlenmiş bir düzene göre düşünmek değil, serbest çağrışımla, hepsi birlikte gelen düşüncelere açık olmak istiyorum. Bir tür reseptör gibi aynı anda hep birlikte gelen, biri diğerinden önce olmak hasebiyle diğerine üstünlük kurmayan, aralarında bir hiyerarşi bulunmayan görüşleri almak istiyorum ki bu düşünceler aklımın sistemli bir işleyişi sonucu değil, duyarlılığımın kapsayıcılığı sonucu doğsun. Hiçbir düşünce diğerinden öncelikli olmasın. Kendi değerlerini koruyarak birlikte var olsunlar. Ve birbirlerini dışlamasınlar. İşte bu yüzden yaşamın anlamı diyerek de aslında kendime bir başlangıç noktası belirlemek istemedim. Zira bu başlangıç konuşmanın düzenini ve ulaşılacak sonuçları, varılacak yeri önceden belirliyor. Hâlbuki ben düşüncelerimin arasında serbestçe dolaşmak istiyorum. Tesadüflere açık olmak istiyorum.”

“Ama bir başlangıç noktası olmadan, her ne kadar bu nokta baskıcı ve önceden belirleyici olsa da, başlanabilir mi?”

“BAŞLANAMAZ GİBİ GÖRÜNÜYOR. Ama ben en azından konuşulacak şeylerin, başlangıç noktasını kendilerinin bulmasına izin vermek istiyorum. Başlangıcı konuşan değil de konuşulan belirlemeli. Böylece konuşulanı, konuşanın egemenliğine ve yönlendiriciliğine terk etmemiş oluruz. Konuşulan, tıpkı bir su gibi kendi bildiğince akar ve genişler. Konuşanın sultanından kurtarıyoruz onu.”

"Anlam zorbalığı da nedir?"

"Şunu demek istiyorum: Anlamak elbette önemlidir; baktığın, içinde birlikte yaşadığın şeylere anlam vermek, onlarla anlamlı bir ilişkin olduğuna inanmak ve bu biçimde kendi varlığına da tesadüfle oluşmadığına inandığın mutlak ve sarsılmaz bir anlam vermek. Ama işte, yaşamın her safhasında, hem içinde yaşadığın dünyaya, hem dışına fırlatılmış olduğun Doğa'ya ve hem de insan uğraşı olarak kültürle insanlaştırmaya çabaladığın yeryüzüne, anlamsızlık ihtimalinden korkarak anlam dayatmak bir tür zorbalığa giriyor. İnsan, bunu kendisinin varoluşun merkezinde olduğunu varsayarak yapıyor. Oysa anlamak/anlamlandırmak değildir mesele; mesele kabul etmektir. Olduğu gibi, nasılsa öyle olarak kabullenmek ve sonra kabullendiklerinle dolaysız, önyargısız iletişim kurmak demek, karşılıklı konuşmak demek karşılıklı söyleşmek demektir. Anlama ısrarı, anlamadıklarımızı göz ardı etme tehlikesiyle karşı karşıya bırakıyor bizi. Esas olan, işte bu nedenle, anlamak değil, kabul etmektir bence. Tüm varlıkları oldukları gibi, ne eksik ne fazla, kabullenmek."

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-2153-1

9 789751 421531

KDV'den muaftr